

L Ç CUMHUR YET BA SAVCILI INA

ERZ NCAN

KÂYET EDEN :Türk Tabipleri Birli i
GMK Bulvarı ehit Dani Tunalıgil Sok. No: 2/17-23, 06570
Maltepe-ANKARA

VEK L :Av. Hülya Yıldırım
Mithatpa a Cad. No:57/6 Kızılay Çankaya/Ankara

ÜPHEL LER :1-Murat Kurum
(Önceki Dönem Çevre, ehircilik ve klim De i ikli i Bakanı) ve Çevre,
ehircilik ve klim De i ikli i Bakanlı ı lgili Yetkilileri
2- Anagold Madencilik Sanayi ve Ticaret A.
Yönetim Kurulu Üyeleri
4-Erzincan Valili i l Çevre, ehircilik ve
klim De i ikli i Müdürlü ü lgili Yetkilileri
5-Çalı ma ve Sosyal Güvenlik Bakanlı ı lgili Yetkilileri
6-Erzincan Valili i l Halk Sa lı ı Müdürlü ü lgili Yetkilileri
7-Suçun olu masında ve önlenmesinde görevli,
denetleme ve izin süreçlerinde görevli kamu görevlileri

SUÇ KONUSU :Kasten Öldürme, Yaralama (TCK 81, 86),
Çevrenin Kasten Kirletilmesi (TCK mad. 182),
Görevi Kötüye Kullanma (TCK mad. 257)

SUÇ TAR H :13.02.2024

AÇIKLAMALAR :

13.02.2024 tarihinde Erzincan liç'te Anagold irketinin i letti i madende ya anan liç yı mın göçmesi sonucunda siyanür ve sülfürik asit uygulanan pasa dere yata na çökmü ve 9 i çi siyanür ve sülfürik asit uygulanan toprak altında kalmı tır. 9 i çi için süren arama-kurtarma çalı maları heyelan sebebiyle durdurulmu , Çevre ehircilik ve klim De i ikli i Bakanlı ı açıklamalarında ise menfezlerin kapatıldı ı, Fırat Nehrine karı ma tehlikesinin bertaraf edildi i, topraktan ve sudan numune alındı ı ve herhangi bir kirlili e rastlanmadı ı belirtilmi tir.(<https://tele1.com.tr/bakanlik-duyurdu-sabirli-deresinin-firat-nehrine-ulasan-menfez-kapaklari-kapatildi-1008389/>, <https://csb.gov.tr/cevre-sehircilik-ve-iklim-degisikligi-bakani-mehmet-ozhaseki-9-noktadan-numune-aliniyor-su-ana-kadar-herhangi-bir-zehirli-atiga-rastlanmadi-bakanlik-faaliyetleri-39994>, Son Eri im Tarihi:27.02.2024)

Fırat Nehri'nin geçtiği her bölgede, **Basra Körfezi'**ne kadar bir halk sağlığı ve çevre sağlığı açısından uzun vadede ciddi bir felakete sebep olacak olan bu facia aynı zamanda göçük altında bulunan, arama-kurtarma çalışmalarına katılan, halen bu faaliyette çalışan kişiler için ise doğrudan yaşam hakkı ihlalini doğurmuştur.

Kurdu, kullandığı, böcekleri, gelecek kuşakları, insanlığı ve ekosistemi geri dönülmez bir zararla karşı karşıya bırakan bu felakette izin verenlerin, denetimyenlerin, denetlemesine rağmen gerekli yaptırımları uygulamayanların, işletenlerin ve göz yumanların cezai sorumluluğunun bulunduğuna ise tartışılmazdır.

Çöpler Altın Madenine Dair Önbilgi

(<https://www.dokuz8haber.net/ozel-dosya-copler-altin-madeninde-artik-daha-fazla-siyanur-ve-asit-kullaniliyor>, Son Erişim Tarihi:27.02.2024)

Avrupa'nın ve Türkiye'nin en büyük siyanürlü maden ocağı olarak bilinen Çöpler Altın Madenindeki kimyasallaştırma süreci, sülfürlü cevherin siyanür liçi yöntemiyle işletilmesiyle başlamış olup 2008 yılında sülfürlü cevherin siyanür liçi yöntemiyle işletilmesi için kurulacak sülfat tesis projesi için ÇED onayı alan Anagold şirketi siyanürle işletmeye başlamıştır.

2014 yılında tamamlanan sülfat tesisi kurulduktan sonra maden ocağı kapasite artırımı için yeni bir ÇED raporu hazırlanmış, raporda madende yılda 6,500 ton siyanür, 8,900 ton sülfürik asit, 410 ton nitrik asit ve tonlarca silika, gliserin gibi kimyasalların kullanılacağı belirtilmiş ve buna rağmen kapasite artışı onaylanmıştır.

Maden işletmesi kimyasallaştırma sürecinde ardağına aldığı ÇED onaylarıyla bölgeyi çevreleyen açık ocakta agresif bir büyüme süreci sürdürürken, işletme 13 yılda faaliyet alanını iki buçuk kat artırarak, yaklaşık 2,447 futbol sahası büyüklüğünde alana yaymış, 7 Ekim 2021'de maden ocağı kapasite artırımı için ikinci ÇED onayını almıştır.

Madenin sınırları Erzincan iline karayoluyla 120 kilometrelik mesafede ve il merkezinin batısında, liç ilçesine 850 metre mesafeye, Bahçe, Çöpler ve Sabırlı köyleri civarına konumlanmış, kapasite artışıyla birlikte maden ile Fırat Nehri arasındaki mesafe 300 metreye düşmüş, madenin en yakın yerleşim merkeziyle arasındaki uzaklıkta 250 metre olmuştur. Genişlemişi maden yerleşimi kesi hem Sabırlı Köyüne hem de Çöpler Köyünün tamamını yeni mahalleye ise 250 metre uzaklıktadır.

Faaliyete başlanmadan Öncesinde Yapılan Bilimsel Uyarılar ve Daha Önce Gerçekleşen Felaketler

Kapasite artışı için hazırlanan ÇED Raporunu inceleyen Türk Toraks Derneği bilimsel görüşünde; madende kullanılan asitler ve kimyasalların insan ve çevre sağlığı üzerine olumsuz etkileri hakkında çarpıcı tespitlere yer verilmiş, havuzlarda biriken atıkların risklerine değinilmiş, atık alanlarında sızıntı veya yıkılma riski olması ya da yağmur sularıyla içeriklerinin yer üstü sularına karışması riski bulunduğu belirtilerek patlama sırasında ortaya çıkan toz da solunum yolları ve akciğerler açısından tehdit oluşturduğuna ve işletme çalışması süresince hiçbir risk olmayacağı gibi bir varsayımda bulunulsa bile maden işletmecileri sona erdikten sonra bu atıklar ortadan kaldıramadıkları için mevcut tehlikenin varlığını sürdürmelerinin altı çizilmiştir.

Nitekim 21 Haziran 2022 tarihinde gece yarısında Anagold Madencilik Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye ait Çöpler Altın Madeni işletmesinde liç sahasına siyanür taşıyan boru kırılarak (veya başka bir şekilde) toprağa en az üç saat süren siyanür akışı olmuştur. Basına yansıyan jandarma tutanağında "20 m3 siyanür içeren sıvının taşıma borusundan dışarı aktığı" rapor edilmiştir.(**Ek-1**) Bu sızıntıya karşı birçok kişi, kurum ve kuruluş ile müvekkil kurum tarafından da suç duyurusunda bulunulmuş; ancak liç Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 31.10.2022 tarih ve 2022/241 Soruşturma ve 2022/327 Karar numaralı karar ile çevrenin taksirle kirletildiğine kanaat getirildiği gerekçesiyle ühpheliler tarafından ön ödeme yapıldığından takipsizlik kararı verilmiştir. Yani çevre sağlığını ve halk sağlığını tehdit eden bu durum taksirli eylem olarak değerlendirilerek bugün yaşanan felaketin önü açılmıştır. (**Ek-2**)

Ayrıca Afet İleri Genel Müdürlü ü Deprem Ara tırma Dairesi'nin 1996 yılında hazırladı ı Türkiye Deprem Bölgeleri ve Erzincan lı Deprem Haritasına göre, madenin kurulu oldu u alan 2. Derece Deprem Bölgesinde yer aldı ı gözetildi inde meydana gelebilecek depremler, Türkiye'deki di er maden felaketlerindeki gibi, atık havuzlarındaki kimyasalların, madenin 300 metre yakınındaki Fırat Nehrine karı masına yol açabilece i uyarısında çok kez bulunulmu , 6 ubat Depremleri sırasında bu husus gündeme getirilmi ; ancak bu uyarılara ra men faaliyet devam etti i gibi herhangi bir önlem de alınmamı tır.

Yine liç'te ya anan bu felaketin ardından kapasite artı na ili kin ÇED raporu tekrar incelendi inde Devlet Su leri Genel Müdürlü ü 8. Bölge Müdürlü ü'nün yazısında, bölgedeki Sabırlı Deresi ve Fırat Nehrine ra men "Bölgede herhangi bir içme-kullanma suyu havzası olmadı ı" belirtildi i görülmü tür. (<https://www.gazeteduvar.com.tr/dsi-ilicte-su-havzasi-yok-demis-haber-1671928>, Son Eri im Tarihi:27.02.2024)

Ayrıca Çevre, ehircilik ve klim De i ikli i Bakanlı ının hazırladı ı 27.03.2022 tarihli raporunda Anagold Madencilik San ve Tic. A 'nin yı ın liçi sahasında 27.03.2022 tarihinde 1292 - 1346 katları arasında br kayma olayının daha meydana geldi inin tespit edildi i anla ılmı ; ancak bu olaya ra men faaliyet devam ederek gerekli önlemler alınmamı tır. (<https://www.evrensel.net/haber/511468/ilicte-ayni-madende-iki-yil-once-de-kayma-yanan>, Son Eri im Tarihi:27.02.2024)

Ya anan felaketin ardından Ba ımsız Maden çileri Sendikası tarafından Anagold Gözlem Raporu: Öncesi ve Sonrasıyla 13 ubat ismiyle rapor düzenlenmi ve raporda özellikle i ç i sa lı ı ve güvenli i açısından önemli tespitlerde bulunulmu tür.

"Ana firma Anagold ve Çiftay ba ta olmak üzere ta eron irketlerde çalı an i çiler için gerekli i ç i sa lı ı ve i güvenli i önlemlerinde önemli eksikler bulunmaktadır. Gözlük kullanımı gibi i çilerin alması gereken koruma düzeyi dü ük önlemlerdeki eksiklikler Anagold tarafından sert cezalandırmalara bahane edilmektedir. Ancak ısı düzeyi 1000 Santigrat derecenin üzerindeki ekipmanlara i çilerin yakla madan çalı abilmesini sa layan mekanizmaların bozulunca tamir edilmesi gibi basit önlemler de dahil olmak üzere; irketin alması gereken asıl koruyucu önlemleri almadı ı tespit edilmi tır.

13 ubat günü olayın gerçekleş ti i saat 14:28 öncesinde de sahada, liç yı ını üzerinde ve sahanın etrafında i makineleri için yapılmı yollarda (stabilize yı ma ve sıkı tırma yapılarak in a edilmi olmasına ra men) ola andı ı çatlaklar i çiler tarafından tespit edilmi , foto raflanmı ve hem irketin risk bildirim sistemi üzerinden hem de di er yollarla yetkililere bildirilmi tır. Buna ra men gereken önlemler alınmamı tır. Ek olarak, özellikle son 1 ay içerisinde i çiler riskin büyük oldu u konusunda endi e duyduklarını defalarca kez dile getirmi lerdir. Gün içerisinde çalı ma alanının bir kısmı kapatılmı tır ancak bu kısım önlem alınması gereken yer olmamakla birlikte bu bilgi dahi i çilere tam ve sa lıklı ekilde iletilmemi tır. Acil durum planı devreye sokulmamı , i çilerin alandan uzakla masını sa layacak siren çalma vb. çok temel yollar dahi kullanılmamı tır."

tespitlerine yer verilerek, ola an dı ı çatlaklara ra men i çilerin çalı tırılmaya devam edilmi olması ve acil durum eylem planının devreye sokulmamı olmasının altı çizilmi tır. (Ek-3)

Bununla birlikte;

"daha hızlı ve daha fazla üretim için siyanür kullanımında makul kabul edilebilecek sınırlar a ılmı tır. Tekrar kullanılmak üzere dönen siyanür miktarının hesaplanandan dü ük olması sebebiyle, kullanıldı ı bölgede birikti i öngörümü olmasına ra men bu husus önemsenmemi ; bunu soran i çilere cevap olarak buharla tı ı söylenmek suretiyle i çiler yanıtılmı tır. Her durumda üretimin devam etmesi ve artırılması adına bütün sınırlar kademeli olarak a ılmı tır.

üpheli ifadelerinden anlaşıldığı üzere Anagold, çalımlara yıma alanında 36. kata kadar çıkılabileceğini söylemiştir. Ancak 18. kattan sonra riskin arttığı bilinmektedir, içiler ve bilim insanlarının görüşleri çerçevesinde en fazla 25. kata kadar çıkmanın makul olduğu anlaşılmaktadır. 13 ubat'ta yıma alanında 33 kat bulunmaktadır ve bunun siyanürlü toprak üzerindeki baskıyı artırarak alt katlardan patlamasına sebep olduğu düşünülmektedir. Ayrıca liç alanı hem yukarı hem de geriye doğru genişleterek büyütülmüştür. Liç yıma yapılan alan için uygun standart en fazla %10-12 emim ve geniş bir alan olmasına rağmen Anagold %75-80 emim oranına kadar dik bir alanda yıma yapılmıştır. Çevrede standartlara uygun alanların da mevcut olduğu ancak tercih edilmediği, tıma maliyetlerini düşürmek için riskli olmasına rağmen üretim alanının yakınına yıma yapıldığı içilerin ifadeleriyle ve çevre kefiyle tespit edilmiştir. Yine yıma alanında kullanılan çimento kalitesi ve miktarı da maliyetleri düşürme amacıyla yıldan yıla düşürülmüştür. Bunun da toprağın geçirgenliğinde azalmaya sebep olarak olaya etki ettiği düşünülmektedir.

Kayan toprak, Anagold'un faaliyete geçtiği 2009-2010 yıllarından itibaren yaptığı ayrı tırma sonucunda kalan toprağın tamamıdır. Normal arklar altında, en geç 2018-2019 döneminde başka bir yıma alanı açılmış ve sonraki üretimden kalan siyanürlü toprağın oraya yılmaması gerekmektedir. Ancak yine maliyeti azaltma politikası sebebiyle bu yapılmamış, liç yıma alanı üstüne doğru genişletilmiştir."

denilmiştir.

Yine İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Mühendislik Fakültesi Maden Mühendisliği Bölümü ö liç'te yaşanan liç yıma göçmesine ilişkin ön inceleme raporu hazırlanmış, Raporda kayma sonrası yaşanan akmanın Fırat Nehri'ne doğru ilerlediğine dikkat çekilmiştir, madende 2012 ve 2017 yıllarında yıma in liçi alanı oluşturmak için dere yatağı yamacının doldurulduğu ve dolgu üzerine liç yıma alanının oluşturulduğu altı çizilerek bu durumun yıma miktarının artmasıyla, dolgu ev üzerine ek yüklerin binmesi anlamına geldiği, kayma ve akma yaşanan bölgenin yakınında bulunan Fırat Nehrine ve üzerinde bulunana HES barajına yakın olduğu ve kayma sonrası yaşanan akmanın bu yöne doğru gerçekleştiği, sahanın bulunduğu bölgede irili ufaklı fayların olduğu ve insan eliyle oluşturulan herhangi bir pasaj atık sahası, döküm sahası veya yıma in liçi sahalarında oluşturulacak ev yenilmelerinin nedensiz ve habersiz olarak gelmeyeceği

ifade edilmiştir. (<https://www.evrensel.net/haber/510995/iuden-ilic-raporu-sev-kaymalari-nedensiz-ve-habersiz-gelmez>, Son Erişim Tarihi:27.02.2024).

Tüm bunları birlikte değerlendirildiğimizde; faaliyetin başlangıcı, kapasitesinin artışı, öngörülen risklerin dönem dönem gerçekleşmesi olması, buna rağmen fazlaca büyüme, tedbirsiz, önlemsiz olarak faaliyete devam etme sonucunda 13 ubat 2024 tarihinde yaşanan felaketle karşılaşmış görülmektedir. Bu durum ise bilimsel gerçeklere, daha önce yaşanan felaketlere ve öngörülen daha büyük felaketlere, uyarılara rağmen faaliyetin devamına izin veren, ÇED Raporlarındaki verilerin doğruluğunu, mümkün olduğu denetlenemeyen, gerçekleştire aykırı kurum görüşü veren tüm kamu görevlilerinin ve işçilerinin, çevre sağlığı ve halk sağlığı için gerekli önlemleri almak, bilime uygun faaliyet yürütmek yerine kontrolsüz büyüyen, uyması gereken kurallara ve plana aykırı hareket eden şirket yetkililerinin sorumluluğuna gidilmesi gerektiğini göstermektedir.

Yaşanan Felaketin Yarattığı ve Yaratacağı Sonuçlar

Yaşanan bu felaketle halen göçük altında olan 9 işçiye ulaşılamamış ve heyelan riski sebebiyle arama-kurtarma çalışmaları durdurulmuştur. Arama-kurtarma çalışmalarına katılan işçiler ve ekipler gerekli işçilerin güvenli önlemleri alınmadan bu çalışmalarda bulundurulmuştur. Sızıntı ve liç kaldırma çalışmalarında bulunacakların tam korumalı yüz ve soluk maskesi, kimyasala dayanıklı eldiven, tabanı kaymaz, kimyasala dirençli emniyet ayakkabısı ve kimyasala dayanıklı tüm vücut korumalı ekipman ile çalışmalarının zorunlu olmasına rağmen bu önlemlerin hiçbiri alınmamıştır. Bununla birlikte ciddi halk sağlığı ve çevre sağlığı sonuçları söz konusudur.

Liç yığını göçerek, maden sahasından geçen ve Karasu'ya dökülen Sabırlı Deresi'nin yatağını doldurdu. Bu derenin altında Çöpler köyünün yeni yerleşim alanı bulunmaktadır. Biraz ilerisinde Başıta HES ve Başıta köyüne bağlı Bahçecik mezrasına kaynak suyu basan bir istasyon bulunmaktadır.

Siyanür bileşikleriyle yıkanmış cevher atığında, kamuoyuna yansıtıldığı gibi sadece siyanürden kaynaklanan bir risk söz konusu değildir. Sodyum siyanür ile yıkama sırasında altın ile birlikte çözümlenen ağır metallerden kaynaklanan daha büyük bir risk mevcuttur.

Bu kirleticilerin toprağa, suya ve havaya karışması sonucu; soluma ve cilt maruziyeti yüksek dozdaysa teorik olarak olumsuz etkilenme potansiyeli vardır.

Bu kirleticilerin derelere, nehirlere ve yer altı su kaynaklarına karıştığı miktar ve süreye bağlı olarak tüm ekosisteminin ciddi tahribatına yol açacak bir risk söz konusudur.

Başıta mevkiindeki su kaynağından beslenen Bahçecik mezrasının içme sularının derhal ve sürekli olarak analiz edilmesi, mezranın içme suyunu başka bir kaynaktan karışılması gerekmektedir. Yağmur yağdıkça dere yatağındaki liçten akan sızıntıların Karasu'ya karışma potansiyeli vardır. Kapatıldığı söylenen bariyerlerde birikecek sızıntı riski söz konusudur. (Ek-4)

HASUDER ise altın madeninde depolanan siyanür ve diğer tehlikeli metallerin ortama sızması olma olasılığı olduğunu, ortama yayılan siyanür ve diğer toksik kimyasallar havayı, suyu, toprağı kirletecek, besin zincirine dahil olacağını, bu durumun halk sağlığı açısından önemli riskler barındırdığını, halk sağlığı açısından olabilecek daha büyük tehlikenin ise bu toksik kimyasalların Fırat Nehrine ulaşması ve tahribatı olduğunu, yayılan ve yeraltı, yerüstü su kaynaklarını kirleten ağır metal bileşiklerinin tarım ve hayvancılık yolu ile besin zincirine girerek insanlara ulaşabileceğini belirtmiştir. (<https://bianet.org/haber/hasuder-saglik-kurumlari-olasi-zehirlenme-vakalarina-karsi-hazir-hale-getirilmeli-291928>, Son Erişim Tarihi:27.02.2024)

Siyanür ve diğer kimyasallar, insan sağlığı üzerinde bulaşıcı/dönmesi, nefes darlığı, bilinç kaybı ve kalp krizine neden olurken canlı çevreyi de aynı etkiler ile yok etmektedir. Siyanür bileşiklerinin büyük bölümü güçlü ve çabuk etki gösteren zehirlerdir. Siyanür soluma, toprağa temas ve su ve besinlerin tüketilmesi yollarıyla vücuda alınır. Sodyum siyanür toprak içindeki altını topraktan ayırırken aynı zamanda toprakta bulunan zararsız bileşikler halindeki arsenik, antimon, kadmiyum, kurun, civa, molibden gibi element/ağır metalleri de serbestleştirip zararlı forma dönüştürür. **Altın madeni etrafında bulunan yüzey sularından, topraktan, suda yaşayan bitki ve böceklerden, kara bitkilerinden, kuşlardan alınan örneklerde arsenik düzeyinin yüksek olduğu saptanmıştır. Suda bulunan civa düzeyinin artışının atık havuzlarıyla ilişkili olduğu, atık depo alanlarında gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda suya ve toprağa kadmiyum karıştığı bilimsel çalışmalarla belirlenmiştir. Soluma, su ve gıdanın tüketilmesi yoluyla vücuda alınan siyanür ve diğer ağır metaller nedeniyle tüm canlılarda akut ve kronik zehirlenme, kansızlık, kalp yetmezliği, kanser (cilt, prostat, karaciğer, mesane, böbrek, akciğer ve solunum yolları vb.), böbrek yetmezliği, akıl hastalıkları, anormal doğumlar görülür.** Kontaminasyonun yayıldığı bölgede yıllarca ve sürekli su analizleri yapılarak arsenik davranışı takip edilmelidir.

Çevre Sağlığı, Halk Sağlığı ve Sağlık Açısından Görev ve Yetkiler Bağlamında Hukuki Sorumluluk

Bu projenin felaket riski taşıdığı, deprem, su kaynakları ve nehirlerin korunması bakımından bilimsel gerçeklere aykırı olarak tesise bu iznin verilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Yine o dönemde Türk Toraks Derneği tarafından verilen görüşte **“Bölgenin Fırat Nehri'ne yakınlığı göz önüne alındığında olası bir sızıntı, yıkım riskinin yol açabileceği çevresel bir felaketin ne boyutlara ulaşacağını öngörmek mümkün değildir”** denilmiştir. Ancak tüm bu uyarılara rağmen bu alanda 2008 yılında verilen iznin ardından 2 kez kapasite artışına izin verilmiştir. Tüm bu açık bilimsel tespitlere ve

görü lere ra men bu iznin verilmesindeki hukuka aykırılık bir yana Çevre Hukukuna özgün rengini veren en temel ilkelerden biri olan ihtiyat ilkesinin tanınmaması da idare açısından sorumluluğa sebebiyet verir. İhtiyat ilkesine göre ispat yükünün, geleneksel eklenden sıyrılarak, çevresel bozulmaya yol açabilecek faaliyete karşı çıkanlardan alınıp bu faaliyeti gerçekleştirenlere, diğer bir deyişle çevresel kaynakları kullananlara yüklenmesi, yani yer de iştirme söz konusudur. Bu yer de iştirme, hukuki sorumluluğun ortaya çıkması amacıyla çok önce, faaliyetin yapılıp yapılmamasının koşulu olarak kendini gösterir. Çünkü bu önlemin kabul edildiği durumlarda, faaliyet ya da proje sahibi gerçekleştireceği faaliyetin çevresel açıdan önemli bir zarar yaratma riski taşımadığını ortaya koymakla yükümlüdür. Ancak bu takdirdedir ki faaliyette bulunmak için gereken izni alabilecektir. (Çevre Hukuku. Nükhet Turgut:1998, sayfa 329) Bu sebeple bu projenin izin sürecinde gerçeği yansıtmayan verilere ve bilimsel anlayışlara dayanarak ve halk sağlığı, çevre sağlığı açısından mevcut olan riskler yoksayılarak proje hakkında izin verilmesi baki bir sorumluluktur.

Her ne kadar bu projeye ilişkin denetim tutanakları elimizde olmasa da faaliyete başladığı günden bu yana bu proje kapsamında gerçekleştirilen denetimlerin Çevre Hukuku ve İdare Hukuku yükümlülükleri kapsamında değerlendirilmesi ve varsa idarenin bu açıdan da sorumluluğuna gidilmesi gerekmektedir.

Ayrıca delillerin gerektiği gibi toplanıp toplanmadığının da sorumluluk açısından denetime tabi tutulması gerekmektedir. Kaldı ki idare her ne kadar nehre ulaşmadığı iddia etse de birçok uzman kurum ve kişi tarafından siyanür ve biletik metallerin yeraltı ve yerüstü sularına, derin yatağına karışmamasının mümkün olmadığını altını çizildiği görülmektedir. Bu sebeple bu açıdan da iddiaların değerlendirilmesi gerekmektedir.

Riskleri belirlemek amacıyla yüzey-yüzey altı toprağı, hava ve Fırat Nehrinden örnekler alınarak, insan ve diğer canlılar için kanser ve kanser dışı riskler belirlenmeli ve acil müdahale yapılarak ilke amaçla tamamlanmalıdır; ancak halen bir acil eylem planı devreye sokulmamıştır.

ÇED Yönetmeliğinin 5. maddesinde, bu Yönetmeliğe tabi projeler hakkında "ÇED Olumlu", "ÇED Olumsuz", "ÇED Gereklidir" veya "ÇED Gerekli Değildir" kararlarını verme yetkisinin Bakanlıkça ait olduğu, "ÇED Gereklidir" veya "ÇED Gerekli Değildir" kararının verilmesi konusundaki yetkisini, sınırlarını belirleyerek il müdürlüğüne devredebileceği, ÇED Olumlu/ÇED Gerekli Değildir kararı tesis edilmeden önce projenin gerçekleştirilmesinin ilgili mevzuat bakımından uygun olmadığını tespiti halinde, ÇED süreci amacıyla bakılmaksızın sonlandırılacağı düzenlenmiştir.

12. maddesinde, inceleme Değerlendirme Komisyonuna katılanlar tarafından, inceleme ve değerlendirme toplantıları sırasında; ÇED Raporu ve eklerinin yeterli ve uygun olup olmadığını, yapılan incelemelerin, hesaplamaların ve değerlendirmelerin yeterli düzeyde veri, bilgi ve belgeye dayandırılıp dayandırılmadığını, projenin çevreye olabilecek etkilerinin kapsamlı bir şekilde incelenip incelenmediğini, çevreye olabilecek olumsuz etkilerin giderilmesi için gerekli önlemlerin yer alıp alınmadığını ilişkin inceleme yapılacağı düzenlenmiştir.

18. maddesinde, yatırımın izlenmesi ve denetimi baki altında Bakanlıkça, "ÇED Olumlu" kararı veya "ÇED Gerekli Değildir" kararı verilen projelerle ilgili olarak, "ÇED Olumlu" kararına esas nihai ÇED raporunda veya "ÇED Gerekli Değildir" kararına esas proje tanıtım dosyasında taahhüt edilen hususların yerine getirilip getirilmediğini izleyeceği, kontrol edeceği ve denetleyeceği, ilerleme raporlarında belirtilen işlemlerin doğruluğunu kontrol edeceği düzenlenmiştir.

19. maddesinde ise; bu Yönetmeliğe aykırı uygulamaların durdurulması konusunda idari birimler yetkili kılınmıştır.

Tüm bu açıklamalar mevzuatla birlikte değerlendirildiğinde; projenin izin sürecinde yer alan yetkililerin, projenin inşaat, işletme amaçlarında ÇED Raporuna, Çevre Hukukuna ve ilkelerine uygun faaliyette ve eylemde bulunulup bulunulmadığını denetleyen kamu görevlilerinin, suç duyurusuna konu ya anan

göçü ün meydana geldi i günden bu yana riskleri ve sonuçları bertaraf edecek do ru önlemlerin alınmamasında ve delillerin bilimselli e uygun ve sonuç alıcı ekilde toplanmamasında sorumlu tüm idari görevlilerin ve irket yetkililerin olayda sorumlulu u bulundu u açıktır.

Ayrıca i yerlerinde i in yapılması sırasında çalı ma ortamındaki çe itli etmenler nedeniyle çalı anların kar ıla tıkları sa lık sorunları ve mesleki tehlikelerin ortadan kaldırılmasına yönelik sistemli çalı ma yapılması ve i güvenli i önlemlerinin alınmı olması gerekmektedir. verenin, i yeri sahibin ÇED Yönetmeli inden, 6331 sayılı Kanundan do an sorumlulukları bulunmaktadır. çı sa lı mı, i güvenli ini tehlikeye atacak risklerden kaçınmalı, riskleri öngörmeli, riskleri bertaraf edecek farklı çözüm senaryoları bulunmalıdır. Ancak yukarıda da aktardı ımız gibi bu tesiste birçok benzer vaka ya anmı olmasına ra men gerekli önlemler alınmamı tır. Oysa i verenlere i sa lı ı ve güvenli i konusunda özellikle acil durumlarda önemli görevler verilmi tir. İlgili hükme göre i veren; çalı ma ortamı, kullanılan maddeler, i ekipmanı ile çevre artlarını dikkate alarak meydana gelebilecek acil durumları önceden de erlendirerek, çalı anları ve çalı ma çevresini etkilemesi mümkün ve muhtemel acil durumları belirlemek ve bunların olumsuz etkilerini önleyici ve sınırlandırıcı tedbirleri almakla yükümlü tutulmu tur. Ancak Ba ımsız Maden çileri Sendikası raporunda;

"Ana firma Anagold ve Çiftay ba ta olmak üzere ta eron irketlerde çalı an i çiler için gerekli i çı sa lı ı ve i güvenli i önlemlerinde önemli eksikler bulunmaktadır. Gözlük kullanımı gibi i çilerin alması gereken koruma düzeyi dü ük önlemlerdeki eksiklikler Anagold tarafından sert cezalandırmalara bahane edilmektedir. Ancak ısı düzeyi 1000 Santigrat derecenin üzerindeki ekipmanlara i çilerin yakla madan çalı abilmesini sa layan mekanizmaların bozulunca tamir edilmesi gibi basit önlemler de dahil olmak üzere; irketin alması gereken asıl koruyucu önlemleri almadı ı tespit edilmi tir.

13 ubat günü olayın gerçekleş ti i saat 14:28 öncesinde de sahada, liç yı nı üzerinde ve sahanın etrafında i makineleri için yapılmı yollarda (stabilize yı ma ve sıkı tırma yapılarak in a edilmi olmasına ra men) ola andı ı çatlaklar i çiler tarafından tespit edilmi , foto raflanmı ve hem irketin risk bildirim sistemi üzerinden hem de di er yollarla yetkililere bildirilmi tir. Buna ra men gereken önlemler alınmamı tır. Ek olarak, özellikle son 1 ay içerisinde i çiler riskin büyük oldu u konusunda endi e duyduklarını defalarca kez dile getirmi lerdir. Gün içerisinde çalı ma alanının bir kısmı kapatılmı tır ancak bu kısım önlem alınması gereken yer olmamakla birlikte bu bilgi dahi i çilere tam ve sa lıklı ekilde iletilmemi tir. Acil durum planı devreye sokulmamı , i çilerin alandan uzakla masını sa layacak siren çalma vb. çok temel yollar dahi kullanılmamı tır."

tespitlerinde bulunulmu tur.

Çatlaklara ra men çalı tırılan, bugün halen haber alınamayan, ya amlarına dair tespitte bulunamadı ımız 9 i çinin göçük altında kalmasında ve di er tüm i çı sa lı ı ve güvenli ine ili kin ihlallerde i verenin ve denetim, yaptırım yükümlülü ünü yerine getirmeyen Çalı ma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı yetkililerinin de sorumlulu u bulunmaktadır.

Bununla birlikte çevre sa lı ı ile ilgili piyasa gözetimi ve denetimi hizmetleri ile üretim yerlerinin denetimlerinin yapılmasını sa lamak, görev alanıyla ilgili ürünlerden numune almak ve gerekli analizleri yaptırmak ile sa lıklı içme- kullanma suyu temini için gerekli ara tırma geli tirme çalı malarına katılmak ve gerekli tedbirlerin alınmasını sa lamak, il düzeyinde i sa lı ı ve güvenli i, meslek hastalıkları ve i kazalarından korunma, do ru kayıt ve uygun bildirimini sa lanması ve kontrol altına alınması amaçlı çalı malar yürütmekle görevli 1 Sa lık Müdürlü ü'nün de aslında bu felaketten önce "zehirli su içtiklerini" söyleyen halkın iddialarına kulak vermemesi, faaliyeti çevre ve halk sa lı na dair faaliyet kapsamında gerekli denetimleri gerçekle tirmemesi sebebiyle sorumlulu u bulundu u açıktır. (<https://artigercek.com/guncel/ilicte-koyluler-icme-suyunu-kullanmiyor-11-senedir-zehir-284600h>, Son Eri im Tarihi:27.02.2024)

Ceza Kanunu Kapsamında De erlendirme

1.Anayasa Mad. 56'da da çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların ödevi olarak düzenlenmiştir.

Çevre Kanunu 8. Maddesinde; her türlü atık ve artı ı çevreye zarar verecek şekilde ilgili yönetmeliklerde belirlenen standartlara ve yöntemlere aykırı olarak doğrudan ve dolaylı biçimde alıcı ortama vermek, depolamak, taşımak, uzaklaştırmak ve benzeri faaliyetlerde bulunmak yasaklanmıştır, kirlenme ihtimalinin bulunduğu durumlarda ilgililerinin kirlenmeyi önlemekle yükümlü olduğu düzenlenmiştir.

Genel tehlike yaratan suçlar kategorisinde olan çevrenin kasten kirlenmesi suçunda belirli bir kimsenin değil toplumun ya da toplumun bir kesiminin esenliğini, güvenliğini sağlamak amacıyla bu fiillerin cezalandırılmasının temelini oluşturur. (Prof. Dr. Mehmet Emin Artuk, Çevrenin Kastan Kirlenmesi Suçu, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2014; 37-48)

Çevre zararına sebep olan işletmenin sorumluluğu idarenin sorumluluğundan ortadan kaldırmaz. Mevcut durumda işletenin sorumluluğu açıktır; ancak idarenin sorumluluğu da yoksayılmamalıdır. Bu sebeple çevrenin kirlenmesi suçunda karımıza çıkabilecek fail sadece işletme yetkilileri değil aynı zamanda kamu görevlisidir. Kamu görevlisinin cezai sorumluluğu ya bizzat görevinden kaynaklanan yükümlülükleri ihlal etme yoluyla ve öznel işlemlerin yerine getirilmesinde hukuka aykırı davranışlarıyla gündeme gelebilir. Bu durumların hepsinde Devlet adına bu görevleri (işletme, denetim, gözetim görevi ve ruhsat işlemleri) yerine getiren kamu görevlileri garantör sıfatına sahip olup, çevreyi kirlenmemek ve korumakla mükellef olan kişiler olarak ceza hukuku anlamında sorumlulukları doğabilir. Burada kamu görevlilerinin denetim/gözetim, izin işlemlerinde görevin ihmalden kaynaklı sorumluluğu söz konusudur. Kamu görevlisinin sorumluluğu üçüncü kişilerin çevreye zarar verici eylemlerine müdahale etmemesinden, önlenmesinden, ihtiyatlik ilkesini yoksaymasından kaynaklanmıştır.

2. Görevi kötüye kullanma, kamu görevlisinin görevini yapmaması veya hukuka aykırı bir şekilde yapmasıdır. Kamu görevlisinin yapmakla görevli olduğu görevini yapmaması, kamu görevlisinin görevini kanunun öngördüğü şekilde yapmaması, kamu görevlisinin görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstermesi görevi kötüye kullanma suçuna sebep verir.

Görevi kötüye kullanma suçu nedeniyle kamunun zararına sebebiyet verilmiş, yine kişilere haksız bir menfaat sağlanmıştır. Meydana gelen çevresel zarar ve bu zararın engellenmemesi kamusal zarar, faaliyetin devamına izin verilmesi ile aslında işletmenin haksız kazancına müsaade edilmesi açıkça hukuka aykırıdır ve bu suçun oluşmasına sebep olmuştur.

Yaşadığımız tablonun sebebi ise birçok kirlenici faaliyetin denetimsiz bir şekilde faaliyetine devam etmesi ve mevzuata aykırı faaliyetlerine rağmen herhangi bir cezai yaptırımla karşılaşmaması ve çevresel riskleri görmezden gelerek ÇED Raporlarına ve bilinen çevresel etkilerine rağmen faaliyetlere izin verilmesidir. Yine madencilik faaliyetlerinde kullanılan siyanür ve ortaya çıkan diğer ağır metallerden kaynaklanan çevresel tahribat; faaliyetlerde kullanılan tehlikeli kimyasalların taşınması esnasında yaşanan kazalar (**İlçe 2018 yılında madene sültifik asit taşıyan tankerin ilçe merkezinde devrilmesi sonucu tehlikeli kimyasalın civarda ve sularda yarattığı tahribat,2022 yılında yaşanan sızıntı**), işletme içi kazalar ve sızıntılar; atık barajlarında yaşanan tahribat ya da tahribatla ortaya çıkmaktadır. Belirtilen durumlar madencilik faaliyetlerinde sıklıkla karşılaşılan durumlar olmakla birlikte; aksi halde dahi yarattığı çevresel tahribat göz önünde bulundurulduğunda göz ardı edilebilecek riskler olmamaktadır. Ancak bunlar tüm izin, denetim süreçlerinde göz ardı edilmiştir. Faaliyete verilen izinle halk sağlığına tehlikeye atıldığı gibi yaşanan olay sonucunda gerekli önlemlerin alınmaması ve insan sağlığına önemsenerek acil durum eylem planları hazırlanmaması görevin kötüye kullanıldığını göstermektedir.

3.9 ilçenin göçük altında kaldığı, sonuçları itibariyle Basra Körfezine kadar büyük bir alanda halk sağlığını ve çevre sağlığını tehlikeye atan bu olay kısa ve uzun vadeli olarak yaşam hakkını doğrudan

etkilemektedir. Bu sebeple kasten öldürme, yaralama ve bu suçlara teebbüs eylemlerinin de suç duyurusu kapsamında de erlendirilmesi gerekmektedir.

HUKUK NEDENLER :TCK, Çevre Kanunu, ÇED Yönetmeli i, Çevre izin ve Lisans Yönetmeli i, Çevre Denetimi Yönetmeli i, Kanunu, 6131 sayılı Kanun)

DELİLLER :

- Anagold Madencilik Sanayi ve Ticaret A. tarafından Çöpler Altın Madeni 2008 ÇED Olumlu Kararına konu ÇED Raporu, 2014 ve 2021 tarihli ÇED Olumlu kararına konu ÇED Raporları
- Çevre, ehircilik ve iklim De i ikli i Bakanlı ı tarafından Çöpler Altın Madeni faaliyetine verilen tüm çevre izinleri ve faaliyet kapsamında gerçekleştirilen denetimlere dair tutanaklar ve varsa yaptırımlara ili kin bilgi, belgeler
- 21.06.2022 tarihinde olay yerinde kolluk kuvvetleri tarafından tutulan tutanaklar ve toplanan deliller, numune analizi sonuçları
- Çevre, ehircilik ve iklim De i ikli i Bakanlı ı ve İl Müdürlü ü yetkilileri tarafından 21.06.2022 tarihli ya anan sızıntıya dair tutulan tutanaklar, toplanan deliller, düzenlenen raporlar, numune analizi sonuçları
- 13.02.2024 tarihinde olay yerinde kolluk kuvvetleri tarafından tutulan tutanaklar ve toplanan deliller, numune analizi sonuçları
- Çevre, ehircilik ve iklim De i ikli i Bakanlı ı ve İl Müdürlü ü yetkilileri tarafından 13.02.2024 tarihli ya anan felakete dair tutulan tutanaklar, toplanan deliller, düzenlenen raporlar, numune analizi sonuçları
- İl Sa lık Müdürlü ü yetkilileri tarafından 13.02.2024 tarihinde ya anan felakete dair tutulan tutanaklar, toplanan deliller, düzenlenen raporlar, numune analizi sonuçları
- Çalı ma ve Sosyal Güvenlik Bakanlı ı tarafından 13.02.2024 tarihli ya anan felakete dair tutulan tutanaklar, toplanan deliller, düzenlenen raporlar,
- ebeke suyu ve di er numuneler ve analiz sonuçları
- Tutanak tanıkları
- Kurum içi ve kurum dı ı yazı malar
- Bilirki i incelemesi
- Uzman görü ü ve sair delil

SONUÇ VE İSTEM :Yukarıda açıklanan nedenlerle Anagold Madencilik Sanayi ve Ticaret A. yöneticileri ile gereken idari önlemleri almayan, denetim yapmayan, olaya yol açan izin ve ruhsatları veren kamu görevlilerinin tespit edilmesini, yapılacak soruşturma sonucunda, tespit edilen üpheliler ile irket yetkililerinin atılı suçlardan cezalandırılmalarına ve TCK madde 60 gere ince üpheli irkete verilen tüm izinlerin iptaline karar verilmesi için haklarında kamu davası açılmasını talep ederiz.29.02.2024

Ekler:

Ek-1:"Anagold Madencilik, Erzincan ilç'teki siyanür sızıntısını do ruladı" haberi

Ek-2: ilç Cumhuriyet Ba savcılı ı 31.10.2022 tarih ve 2022/241 Soruşturma ve 2022/327 Karar

numaralı karar

Ek-3:Ba ımsız Maden ileri Sendikası tarafından Anagold Gözlem Raporu: ncesi ve Sonrasıyla 13
ubat

Ek-4:TMMOB Kimya Mühendisleri Odası 15.02.2024 tarihli açıklama

Suç Duyurusunda Bulunan TTB Vekil

Av. Hülya Yıldırım